

Petar Krivchev
(Plovdiv, Plovdiv University Paisii Hilendarski)

The Pripek Dialect from the Dzhebel Region – a Book Review

The book *The Pripek Dialect from the Dzhebel Region* by Hristina Toncheva and Ivan G. Iliev is one of the few monographs exploring an individual Bulgarian Rhodope dialect (others being the studies dedicated to the Momchilovtsi, Tihomir, Hvoyna, Devesil and Zlatograd dialects, among others). The book consists of eight chapters: 1. *The Village of Pripek*; 2. *Existing Research on the Village and its Dialect*; 3. *Phonetic Features of the Dialect*; 4. *Morphological Features*; 5. *Syntax*; 6. *Lexicology*; 7. *Notes on Toponymy* and 8. *Conclusions*. The book is supplemented with dialect texts which are made available as audio recordings on the internet.

The authors show that the Bulgarian Pripek dialect, until now regarded as a variant of the Zlatograd dialect, is a separate Rhodope dialect despite some shared features between the two. The Pripek dialect has retained the archaic *ы* vowel already lost in the other villages around Zlatograd and Nedelino and the phonetic change of *è* to *ù* (*i*) in stressed syllables. Other differences include: the lack of akavism (the vowel *a* is not used instead of *o*); the formation of the superlative degree of adjectives with the particle *нèй-* (*nèy-*); the formation of the dative plural of personal pronouns – *ни* and *ми* (*ni* and *mi*) 'to them'; the regular formation of the negative future forms without the particle *да* (*da*): *н'ама мо̀а* (*n'ama mòa*) 'I won't be able'; adverbs and demonstrative pronouns ending in *-анка* (*-anka*): *ейт̀уванка* 'here', etc. It is apparent that some of these peculiarities of the Pripek dialect which are not found in other villages in the region of Zlatograd are borrowed from neighbouring dialects spread to the north (the particle *нèй-*, the pronoun *ми* 'to them'). In fact, according to a legend, part of the Pripek population has come exactly from that region. Other characteristics (the vowel *ы*, the change of *è* to *ù*) are found in the Bulgarian Paulician dialect – a formerly Rhodope dialect, nowadays spoken in the region of Plovdiv and in Northern Bulgaria. Using a comparative method of study, the authors conclude that the latter probably originates from the region of Kardzhali, at present inhabited by Turkish population.

The part dedicated to lexicology explores native Bulgarian lexis and borrowings from Turkish and Greek. It includes a dictionary which contains a lot of words so far unknown to dialectologists. The dialect texts are very interesting as well. The authors have included two variants of *The Legend of Struna*, *The Legend of Wood-nymphs*, etc. and several folk songs, along with conversations about every-day life and the grammatical peculiarities of the dialect under study. Greetings and curses are also included.

The collection of dialect material and the writing of the book have taken more than fifteen years, but the result is impressive – a comprehensive description of an almost unknown Bulgarian dialect, an interesting and useful study which elucidates phenomena and inter-dialect relationships in the Eastern Rhodope region and Eastern Bulgaria.

Петър Кривчев

(Пловдив, Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“)

Говорът на село Припек, Джебелско – отзив

Книгата „Говорът на село Припек, Джебелско“ от Христина Тончева и Иван Г. Илиев е една от малкото монографии, посветени на отделни родопски диалекти (редом с тези, които изследват говорите на Момчиловци, Тихомир, Ропката, девесилските села и Златоградско). Тя се състои от осем глави: 1. Село Припек; 2. Досегашни проучвания върху селото и неговия говор; 3. Фонетични особености на говора; 4. Морфологични особености; 5. Синтаксис; 6. Лексикология; 7. Бележки за топонимията и 8. Заключение. Освен това в края на изследването са поместени диалектни текстове, които могат да се чуят в специално аудио приложение онлайн.

В монографията се показва, че смятаният досега за част от златоградския диалект говор на село Припек е самостоятелен родопски говор, независимо от някои общи черти между него и златоградското наречие. В припешкия говор се наблюдават употреба на архаичната гласна *ы*, вече изчезнала в селата около Златоград и Неделино, и фонетична промяна *è → ù* под ударение. Освен това липсва акавизъм (гласната *a* не заменя *o* в неударена позиция), превъзходната степен при прилагателните се образува с частица *нѐй-*, плуралните дативни форми на личните местоимения са *ни* и *ми ’им’*, формите за отрицателно бъдеще време обикновено се образуват без частицата *да*: *н’ама мѐа ’няма да мога’*, много наречия и показателни местоимения завършват на *-анка*: *ейтѹванка ’тук’* и т. н. Ясно е, че някои от специфичните черти в припешкия говор, които не се срещат в селата около Златоград, са заети от съседни диалекти, разположени на север от селото (частицата *нѐй-*, местоимението *ми ’им’*) – легенда разказва, че част от населението на Припек е дошла именно от този регион. Други от особеностите (гласната *ы*, замяната *è → ù*) се срещат и в павликянския диалект – бивш родопски диалект, сега говорен в някои села в Пловдивско и в Северна България. Използвайки сравнителния метод, авторите стигат до заключението, че павликянското наречие вероятно произлиза от Кърджалийския регион, сега обитаван от турско население.

В частта, посветена на лексикалните особености на говора, в която се изследват оригиналните български думи и турските и гръцките заемки, има и речник, който съдържа редица досега неизвестни на диалектолозите думи. Интересни са и диалектните текстове. Налице са два варианта на легендата за Струна невеста, легенда за юдите моми и няколко народни песни, наред с разговори от всекидневния живот или такива, разясняващи граматични особености на говора. Не са подминати и поздравите и псувните.

Събирането на диалектния материал и подготовката на книгата са отнели на авторите повече от петнадесет години, но резултатът от този труд е пълното описание на един почти неизвестен български диалект, интересно изследване, което изяснява явления и диалектни отношения в района на Източните Родопи и Източна България.